

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)

της 15ης Ιουλίου 2021*

«Προδικαστική παραπομπή – Ιθαγένεια της Ένωσης – Υπήκοος κράτους μέλους ο οποίος δεν ασκεί οικονομική δραστηριότητα και ο οποίος διαμένει εντός άλλου κράτους μέλους βάσει του εθνικού δικαίου – Άρθρο 18, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ – Απαγόρευση των διακρίσεων λόγω ιθαγένειας – Οδηγία 2004/38/ΕΚ – Άρθρο 7 – Προϋποθέσεις κτήσεως δικαιώματος διαμονής άνω των τριών μηνών – Άρθρο 24 – Κοινωνικές παροχές – Έννοια – Ίση μεταχείριση – Συμφωνία για την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας – Μεταβατική περίοδος – Εθνική διάταξη η οποία αποκλείει από το ευεργέτημα κοινωνικής παροχής τους πολίτες της Ένωσης που διαθέτουν δικαίωμα διαμονής ορισμένου χρόνου βάσει του εθνικού δικαίου – Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Άρθρα 1, 7 και 24»

Στην υπόθεση C-709/20,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Appeal Tribunal for Northern Ireland (πρωτοβάθμιο δικαστήριο κοινωνικών και φορολογικών υποθέσεων για τη Βόρεια Ιρλανδία, Ηνωμένο Βασίλειο) με απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2020, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 30 Δεκεμβρίου 2020, στο πλαίσιο της δίκης

CG

κατά

The Department for Communities in Northern Ireland,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους Κ. Lenaerts, Πρόεδρο, J.-C. Bonichot, A. Prechal, E. Regan, M. Ilešič, L. Bay Larsen, A. Kumin και N. Wahl, προέδρους τμήματος, T. von Danwitz, K. Jürimäe (εισηγήτρια), Κ. Λυκούργο, I. Jarukaitis, N. Jääskinen, I. Ziemele και J. Passer, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: J. Richard de la Tour

γραμματέας: C. Strömholm, διοικητική υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 4ης Μαΐου 2021,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η CG, εκπροσωπούμενη από τους R. Drabble και T. de la Mare, QC, τον T. Royston και την G. Sarathy, barristers, καθώς και από τον M. Black και την S. Park, solicitors,
- το Department for Communities in Northern Ireland, εκπροσωπούμενο από την C. Cooley, επικουρούμενη από τον T. McGleenan, QC, και την L. McMahon, BL,
- η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τον F. Shibli και τη S. McCrory, επικουρούμενους από τον D. Blundell, QC, και από την J. Smyth, barrister,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την E. Montaguti και τον J. Tomkin,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 24ης Ιουνίου 2021,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 18 ΣΛΕΕ.
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της CG, έχουσας διπλή ιθαγένεια, κροατική και ολλανδική, και διαμένουσας στη Βόρεια Ιρλανδία (Ηνωμένο Βασίλειο) από το 2018, και του Department for Communities in Northern Ireland (Υπουργείου Κοινοτήτων της Βόρειας Ιρλανδίας, Ηνωμένο Βασίλειο), σχετικά με την εκ μέρους του δευτέρου απόρριψη της αιτήσεως της πρώτης για τη χορήγηση κοινωνικής παροχής.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

- 3 Το άρθρο 18, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ ορίζει τα εξής:
«Εντός του πεδίου εφαρμογής των Συνθηκών και με την επιφύλαξη των ειδικών διατάξεών τους, απαγορεύεται κάθε διάκριση λόγω ιθαγενείας.»
- 4 Κατά το άρθρο 20, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ:
«Θεσπίζεται ιθαγένεια της Ένωσης. Πολίτης της Ένωσης είναι κάθε πρόσωπο που έχει την υπηκοότητα ενός κράτους μέλους. Η ιθαγένεια της Ένωσης προστίθεται και δεν αντικαθιστά την εθνική ιθαγένεια.»
- 5 Το άρθρο 21, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ ορίζει τα ακόλουθα:
«Κάθε πολίτης της Ένωσης έχει το δικαίωμα να κυκλοφορεί και να διαμένει ελεύθερα στο έδαφος των κρατών μελών, υπό την επιφύλαξη των περιορισμών και με τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στις Συνθήκες και στις διατάξεις που θεσπίζονται για την εφαρμογή τους.»

Η Συμφωνία για την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου

- 6 Το έκτο, το όγδοο και το ένατο εδάφιο του προοιμίου της Συμφωνίας για την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας από την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (ΕΕ 2020, L 29, σ. 7, στο εξής: συμφωνία για την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου), η οποία συνήφθη στις 17 Οκτωβρίου 2019 και τέθηκε σε ισχύ την 1η Φεβρουαρίου 2020, έχουν ως εξής:

«Αναγνωρίζοντας ότι είναι αναγκαίο να παρέχεται αμοιβαία προστασία για τους πολίτες της Ένωσης και για τους υπηκόους του Ηνωμένου Βασιλείου, καθώς και για τα μέλη των οικογενειών τους αντιστοίχως, σε περίπτωση που έχουν ασκήσει δικαιώματα ελεύθερης κυκλοφορίας πριν από την ημερομηνία που καθορίζεται στην παρούσα συμφωνία, καθώς και να διασφαλίζεται η δυνατότητα άσκησης των δικαιωμάτων τους δυνάμει της παρούσας συμφωνίας και με βάση την αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων· αναγνωρίζοντας επίσης ότι τα δικαιώματα που απορρέουν από περιόδους κοινωνικής ασφάλισης θα πρέπει να προστατεύονται,

[...]

Εκτιμώντας ότι είναι προς το συμφέρον τόσο της Ένωσης όσο και του Ηνωμένου Βασιλείου να καθοριστεί μια μεταβατική περίοδος ή περίοδος εφαρμογής κατά τη διάρκεια της οποίας –παρ’ όλες τις συνέπειες της αποχώρησης του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ένωση όσον αφορά τη συμμετοχή του Ηνωμένου Βασιλείου στα θεσμικά και λοιπά όργανα και στους οργανισμούς της Ένωσης, και ειδικότερα τη λήξη, κατά την ημερομηνία έναρξης ισχύος της παρούσας συμφωνίας, των εντολών όλων των υποψήφιων, διορισμένων ή εκλεγμένων μελών των θεσμικών και λοιπών οργάνων και οργανισμών της Ένωσης σε σχέση με την ιδιότητα του Ηνωμένου Βασιλείου ως μέλους της Ένωσης– το δίκαιο της Ένωσης, συμπεριλαμβανομένων των διεθνών συμφωνιών, θα πρέπει να ισχύει για το Ηνωμένο Βασίλειο και εντός αυτού και, κατά γενικό κανόνα, με τα ίδια αποτελέσματα για τα κράτη μέλη, προκειμένου να αποφευχθούν διαταράξεις κατά την περίοδο στη διάρκεια της οποίας θα διεξαχθούν οι διαπραγματεύσεις για τη συμφωνία ή τις συμφωνίες σχετικά με τη μελλοντική σχέση,

Αναγνωρίζοντας ότι, ακόμη και αν το δίκαιο της Ένωσης θα ισχύει για το Ηνωμένο Βασίλειο και εντός αυτού κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου, οι ιδιαιτερότητες του Ηνωμένου Βασιλείου ως κράτους που έχει αποχωρήσει από την Ένωση συνεπάγονται ότι θα είναι σημαντικό για το Ηνωμένο Βασίλειο να είναι σε θέση να προβεί σε ενέργειες για την προετοιμασία και τον καθορισμό των δικών του νέων διεθνών ρυθμίσεων, μεταξύ άλλων και σε τομείς αποκλειστικής αρμοδιότητας της Ένωσης, υπό την προϋπόθεση ότι παρόμοιες συμφωνίες δεν θα τεθούν σε ισχύ ούτε θα εφαρμοστούν κατά τη διάρκεια της συγκεκριμένης περιόδου, εκτός εάν ληφθεί σχετική άδεια από την Ένωση».

- 7 Το πρώτο μέρος της συμφωνίας αυτής, το οποίο περιλαμβάνει τις κοινές διατάξεις, περιέχει τα άρθρα της 1 έως 8. Κατά το άρθρο 2, στοιχεία α’ και γ’, της εν λόγω συμφωνίας:

«Για τους σκοπούς της παρούσας συμφωνίας, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

α) “δίκαιο της Ένωσης”:

- i) η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (“ΣΕΕ”), η Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (“ΣΛΕΕ”) και η Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (“συνθήκη Ευρατόμ”), όπως έχουν τροποποιηθεί ή συμπληρωθεί, καθώς και οι Συνθήκες Προσχώρησης και ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που θα καλούνται από κοινού “οι Συνθήκες”·
- ii) οι γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης·
- iii) οι πράξεις που εκδίδονται από τα θεσμικά και λοιπά όργανα και οργανισμούς της Ένωσης·

[...]

γ) “πολίτης της Ένωσης”: κάθε πρόσωπο το οποίο έχει την υπηκοότητα κράτους μέλους».

- 8 Το άρθρο 4 της ίδιας συμφωνίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Μέθοδοι και αρχές σχετικά με τα αποτελέσματα, την υλοποίηση και την εφαρμογή της παρούσας συμφωνίας», προβλέπει στις παραγράφους 1 έως 4 τα εξής:

«1. Οι διατάξεις της παρούσας συμφωνίας και οι διατάξεις του δικαίου της Ένωσης που καθίστανται εφαρμοστέες με την παρούσα συμφωνία παράγουν σε σχέση με το Ηνωμένο Βασίλειο και εντός του Ηνωμένου Βασιλείου τα ίδια έννομα αποτελέσματα με εκείνα τα οποία παράγουν εντός της Ένωσης και των κρατών μελών της.

Επομένως, τα νομικά ή φυσικά πρόσωπα είναι, ιδίως, σε θέση να επικαλούνται άμεσα τις διατάξεις που περιλαμβάνονται ή αναφέρονται στην παρούσα συμφωνία και οι οποίες πληρούν τις προϋποθέσεις για άμεσο αποτέλεσμα βάσει του δικαίου της Ένωσης.

2. Το Ηνωμένο Βασίλειο εξασφαλίζει τη συμμόρφωση με την παράγραφο 1, μεταξύ άλλων και όσον αφορά τις απαιτούμενες εξουσίες των δικαστικών και διοικητικών αρχών του να μην εφαρμόζουν διατάξεις του εθνικού δικαίου που δεν συνάδουν ή δεν είναι συμβατές με την παρούσα συμφωνία, μέσω του εθνικού πρωτογενούς δικαίου.

3. Οι διατάξεις της παρούσας συμφωνίας που αναφέρονται στο δίκαιο της Ένωσης ή σε έννοιες ή διατάξεις αυτού ερμηνεύονται και εφαρμόζονται σύμφωνα με τις μεθόδους και τις γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης.

4. Οι διατάξεις της παρούσας συμφωνίας που αναφέρονται στο δίκαιο της Ένωσης ή σε έννοιες ή διατάξεις αυτού ερμηνεύονται, κατά την υλοποίηση και την εφαρμογή τους, σύμφωνα με τη σχετική νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης που έχει εκδοθεί πριν από τη λήξη της μεταβατικής περιόδου.»

- 9 Το δεύτερο μέρος της συμφωνίας για την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου, το οποίο φέρει τον τίτλο «Δικαιώματα των πολιτών», περιλαμβάνει τα άρθρα της 9 έως 39. Κατά το άρθρο 9, στοιχείο γ', σημείο i, της εν λόγω συμφωνίας:

«Για τους σκοπούς του παρόντος μέρους και με την επιφύλαξη του τίτλου III, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

[...]

γ) “κράτος υποδοχής”:

ι) όσον αφορά τους πολίτες της Ένωσης και τα μέλη των οικογενειών τους, το Ηνωμένο Βασίλειο, εάν άσκησαν το δικαίωμα διαμονής τους σ' αυτό σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης πριν από τη λήξη της μεταβατικής περιόδου και εξακολουθούν να διαμένουν στο Ηνωμένο Βασίλειο και έπειτα από αυτήν».

10 Το άρθρο 10, παράγραφος 1, της εν λόγω συμφωνίας ορίζει τα εξής:

«Με την επιφύλαξη του τίτλου III, το παρόν μέρος εφαρμόζεται στα ακόλουθα πρόσωπα:

α) πολίτες της Ένωσης που άσκησαν το δικαίωμα διαμονής τους στο Ηνωμένο Βασίλειο σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης πριν από τη λήξη της μεταβατικής περιόδου και εξακολουθούν να διαμένουν στο Ηνωμένο Βασίλειο και έπειτα από αυτήν·

[...].»

11 Το άρθρο 12 της συμφωνίας για την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου ορίζει τα ακόλουθα:

«Εντός του πεδίου εφαρμογής του παρόντος μέρους και με την επιφύλαξη τυχόν ειδικών διατάξεων που περιέχονται σ' αυτό, απαγορεύεται κάθε διάκριση λόγω ιθαγένειας κατά την έννοια του άρθρου 18, πρώτο εδάφιο, της ΣΛΕΕ στο κράτος υποδοχής και στο κράτος εργασίας σε σχέση με τα πρόσωπα που αναφέρονται στο άρθρο 10 της παρούσας συμφωνίας.»

12 Το άρθρο 13, παράγραφος 1, της συμφωνίας αυτής ορίζει τα εξής:

«Οι πολίτες της Ένωσης και οι υπήκοοι του Ηνωμένου Βασιλείου έχουν δικαίωμα διαμονής στο κράτος υποδοχής υπό τους περιορισμούς και τις προϋποθέσεις που καθορίζονται στα άρθρα 21, 45 ή 49 της ΣΛΕΕ και στο άρθρο 6, παράγραφος 1, στο άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο α), β) ή γ), στο άρθρο 7, παράγραφος 3, στο άρθρο 14, στο άρθρο 16, παράγραφος 1, ή στο άρθρο 17, παράγραφος 1, της οδηγίας [2004/38/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1612/68 και την κατάργηση των οδηγιών 64/221/ΕΟΚ, 68/360/ΕΟΚ, 72/194/ΕΟΚ, 73/148/ΕΟΚ, 75/34/ΕΟΚ, 75/35/ΕΟΚ, 90/364/ΕΟΚ, 90/365/ΕΟΚ και 93/96/ΕΟΚ (ΕΕ 2004, L 158, σ. 77, και διορθωτικό ΕΕ 2004, L 229, σ. 35).]»

13 Κατά το άρθρο 18 της εν λόγω συμφωνίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Έκδοση εγγράφων διαμονής»:

«1. Το κράτος υποδοχής μπορεί να απαιτήσει από τους πολίτες της Ένωσης ή τους υπηκόους του Ηνωμένου Βασιλείου, τα μέλη των οικογενειών τους και άλλα πρόσωπα, που διαμένουν στην επικράτεια του σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που καθορίζονται στον παρόντα τίτλο, να υποβάλουν αίτηση για νέο καθεστώς διαμονής το οποίο χορηγεί τα δικαιώματα που προβλέπονται στον παρόντα τίτλο, καθώς και για την έκδοση εγγράφου το οποίο αποδεικνύει το καθεστώς αυτό, και το οποίο μπορεί να έχει ψηφιακή μορφή.

Η υποβολή αίτησης για το εν λόγω καθεστώς διαμονής υπόκειται στις ακόλουθες προϋποθέσεις:

[...]

ια) το κράτος υποδοχής μπορεί μόνο να απαιτήσει από πολίτες της Ένωσης και υπηκόους του Ηνωμένου Βασιλείου να προσκομίσουν, πέραν των εγγράφων ταυτότητας που αναφέρονται στο στοιχείο θ) της παρούσας παραγράφου, τα ακόλουθα δικαιολογητικά έγγραφα που αναφέρονται στο άρθρο 8, παράγραφος 3, της οδηγίας 2004/38/EK:

[...]

ii) εάν διαμένουν στο κράτος υποδοχής σύμφωνα με το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο β), της οδηγίας 2004/38/EK ως οικονομικά ανενεργά άτομα, απόδειξη ότι διαθέτουν επαρκείς πόρους για τον εαυτό τους και τα μέλη των οικογενειών τους, ώστε να μην επιβαρύνουν κατά τη διάρκεια της διαμονής τους το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας του κράτους υποδοχής, καθώς και ότι διαθέτουν πλήρη ασφαλιστική κάλυψη ασθένειας στο κράτος υποδοχής·

[...]

[...]

4. Σε περίπτωση που ένα κράτος υποδοχής έχει επιλέξει να μην απαιτήσει από τους πολίτες της Ένωσης ή τους υπηκόους του Ηνωμένου Βασιλείου, τα μέλη των οικογενειών τους και άλλα πρόσωπα, που διαμένουν στην επικράτειά του σύμφωνα με τις προϋποθέσεις του παρόντος τίτλου, να υποβάλουν αίτηση για το νέο καθεστώς διαμονής που αναφέρεται στην παράγραφο 1 ως προϋπόθεση για τη νόμιμη διαμονή τους, τα πρόσωπα που είναι επιλέξιμα για τη χορήγηση δικαιώματος διαμονής βάσει του παρόντος τίτλου έχουν το δικαίωμα να λάβουν, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που ορίζονται στην οδηγία 2004/38/EK, έγγραφο διαμονής, το οποίο μπορεί να έχει ψηφιακή μορφή και το οποίο περιλαμβάνει δήλωση ότι έχει εκδοθεί σύμφωνα με την παρούσα συμφωνία.»

14 Το άρθρο 19 της συμφωνίας για την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου, το οποίο φέρει τον τίτλο «Έκδοση εγγράφων διαμονής κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου», προβλέπει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου, ένα κράτος υποδοχής μπορεί να επιτρέψει την οικειοθελή υποβολή αιτήσεων για καθεστώς διαμονής ή έγγραφο διαμονής όπως αναφέρονται στο άρθρο 18, παράγραφοι 1 και 4, από την ημερομηνία έναρξης ισχύος της παρούσας συμφωνίας.»

15 Το άρθρο 23 της εν λόγω συμφωνίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Ίση μεταχείριση», ορίζει τα ακόλουθα:

«1. Σύμφωνα με το άρθρο 24 της οδηγίας 2004/38/EK, με την επιφύλαξη των ειδικών διατάξεων του παρόντος τίτλου και των τίτλων I και IV του παρόντος μέρους, οι πολίτες της Ένωσης ή οι υπήκοοι του Ηνωμένου Βασιλείου που διαμένουν στην επικράτεια του κράτους υποδοχής βάσει της παρούσας συμφωνίας απολαύουν ίσης μεταχείρισης με τους υπηκόους του εν λόγω κράτους εντός του πεδίου εφαρμογής του παρόντος μέρους. Το ευεργέτημα του δικαιώματος αυτού εκτείνεται στα μέλη της οικογένειας πολιτών της Ένωσης ή υπηκόων του Ηνωμένου Βασιλείου που έχουν δικαίωμα διαμονής ή μόνιμης διαμονής.»

2. Κατά παρέκκλιση από την παράγραφο 1, το κράτος υποδοχής δεν είναι υποχρεωμένο να χορηγεί δικαίωμα σε κοινωνικές παροχές κατά τα χρονικά διαστήματα διαμονής βάσει του άρθρου 6 ή του άρθρου 14, παράγραφος 4, στοιχείο β), της οδηγίας 2004/38/EK, ούτε να δίνει, πριν από την απόκτηση του δικαιώματος μόνιμης διαμονής σύμφωνα με το άρθρο 15 της παρούσας συμφωνίας, σπουδαστική βοήθεια, συμπεριλαμβανομένης της επαγγελματικής

κατάρτισης, αποτελούμενη από σπουδαστικές υποτροφίες ή σπουδαστικά δάνεια σε άλλα πρόσωπα εκτός από μισθωτούς, μη μισθωτούς, [...] πρόσωπα που διατηρούν αυτή την ιδιότητα ή [...] μέλη των οικογενειών τους.»

16 Κατά το άρθρο 38, παράγραφος 1, της ως άνω συμφωνίας:

«Το παρόν μέρος δεν θίγει τυχόν νομοθετικές, κανονιστικές ή διοικητικές διατάξεις οι οποίες εφαρμόζονται σε κράτος υποδοχής ή κράτος εργασίας και οι οποίες είναι ευνοϊκότερες για τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα. Η παρούσα παράγραφος δεν εφαρμόζεται στον τίτλο III».

17 Το τρίτο μέρος της συμφωνίας για την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου, το οποίο φέρει τον τίτλο «Διατάξεις διαχωρισμού», περιλαμβάνει τα άρθρα 40 έως 125 της εν λόγω συμφωνίας. Το άρθρο 86 της συγκεκριμένης συμφωνίας φέρει τον τίτλο «Εκκρεμείς υποθέσεις ενώπιον του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης» και ορίζει στις παραγράφους 2 και 3 τα εξής:

«2. Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης εξακολουθεί να έχει δικαιοδοσία να εκδίδει προδικαστικές αποφάσεις κατόπιν αιτήσεων που υποβάλλονται από δικαστήρια του Ηνωμένου Βασιλείου πριν από τη λήξη της μεταβατικής περιόδου.

3. Για τους σκοπούς του παρόντος κεφαλαίου, οι διαδικασίες θεωρείται ότι ασκούνται ενώπιον του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και οι αιτήσεις για την έκδοση προδικαστικής απόφασης θεωρείται ότι υποβάλλονται, τη στιγμή κατά την οποία το εισαγωγικό της δίκης δικόγραφο καταχωρίζεται από τη Γραμματεία του Δικαστηρίου ή του Γενικού Δικαστηρίου, κατά περίπτωση.»

18 Κατά το άρθρο 89, παράγραφος 1, της εν λόγω συμφωνίας:

«Αποφάσεις και διατάξεις του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης που εκδίδονται πριν από τη λήξη της μεταβατικής περιόδου, καθώς και αποφάσεις και διατάξεις του Δικαστηρίου που εκδίδονται μετά τη λήξη της μεταβατικής περιόδου σε διαδικασίες που αναφέρονται στα άρθρα 86 και 87, έχουν δεσμευτική ισχύ στο σύνολό τους ως προς το Ηνωμένο Βασίλειο και εντός αυτού.»

19 Το άρθρο 126 της συμφωνίας για την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου, το οποίο φέρει τον τίτλο «Μεταβατική περίοδος», ορίζει τα ακόλουθα:

«Προβλέπεται μεταβατική περίοδος ή περίοδος υλοποίησης, η ημερομηνία έναρξης της οποίας είναι η ημερομηνία έναρξης ισχύος της παρούσας συμφωνίας και η ημερομηνία λήξης της η 31η Δεκεμβρίου 2020.»

20 Το άρθρο 127 της ως άνω συμφωνίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Πεδίο εφαρμογής της μεταβατικής περιόδου», προβλέπει στις παραγράφους 1 και 3 τα εξής:

«1. Εκτός εάν προβλέπεται διαφορετικά στην παρούσα συμφωνία, το δίκαιο της Ένωσης εφαρμόζεται για το Ηνωμένο Βασίλειο και εντός αυτού κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου.

[...]

3. Κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου, το εφαρμοστέο δυνάμει της παραγράφου 1 δίκαιο της Ένωσης παράγει σε σχέση με το Ηνωμένο Βασίλειο και εντός του Ηνωμένου Βασιλείου τα ίδια έννομα αποτελέσματα με εκείνα τα οποία παράγει εντός της Ένωσης και των κρατών

μελών της, και ερμηνεύεται και εφαρμόζεται σύμφωνα με τις ίδιες μεθόδους και αρχές με εκείνες που εφαρμόζονται εντός της Ένωσης.»

Η οδηγία 2004/38

21 Οι αιτιολογικές σκέψεις 10 και 16 της οδηγίας 2004/38 έχουν ως εξής:

«(10) Οι απολαύοντες του δικαιώματος διαμονής δεν θα πρέπει, ωστόσο, να καθίστανται υπέρμετρο βάρος για το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας του κράτους μέλους υποδοχής κατά την αρχική περίοδο διαμονής τους. Για τον σκοπό αυτό, το δικαίωμα διαμονής των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους, για χρονικά διαστήματα μεγαλύτερα των τριών μηνών, θα πρέπει να υπόκειται σε όρους.

[...]

(16) Ενόσω οι δικαιούχοι του δικαιώματος διαμονής δεν αποτελούν υπέρμετρο βάρος για το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας του κράτους μέλους υποδοχής, δεν θα πρέπει να απελαύνονται. Ως εκ τούτου, η προσφυγή στο σύστημα κοινωνικής πρόνοιας δεν θα πρέπει να συνεπάγεται αυτομάτως τη λήψη μέτρου απέλασης. Το κράτος μέλος υποδοχής θα πρέπει να εξετάζει εάν πρόκειται για περίπτωση προσωρινών δυσκολιών και να λαμβάνει υπόψη τη διάρκεια της παραμονής, την προσωπική κατάσταση και το ποσό της ενίσχυσης που χορηγήθηκε, προκειμένου να εκτιμά εάν ο δικαιούχος αποτελεί υπέρμετρο βάρος για το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας του και να προβαίνει στην απέλασή του. Δεν θα πρέπει να λαμβάνεται μέτρο απέλασης επ' ουδενί κατά μισθωτών, μη μισθωτών ή προσώπων που αναζητούν εργασία, όπως ορίζονται από το Δικαστήριο, παρά μόνο για λόγους δημόσιας τάξης ή δημόσιας ασφάλειας.»

22 Το άρθρο 1 της οδηγίας αυτής ορίζει τα ακόλουθα:

«Η παρούσα οδηγία καθορίζει:

- α) τους όρους που διέπουν την άσκηση του δικαιώματος της ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής στην επικράτεια των κρατών μελών από τους πολίτες της Ένωσης και τα μέλη των οικογενειών τους·
- β) το δικαίωμα μόνιμης διαμονής στην επικράτεια των κρατών μελών των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους·
- γ) τους περιορισμούς των δικαιωμάτων που αναφέρονται στα στοιχεία α) και β), για λόγους δημόσιας τάξης, δημόσιας ασφάλειας ή δημόσιας υγείας.»

23 Κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας:

«Η παρούσα οδηγία ισχύει για όλους τους πολίτες της Ένωσης οι οποίοι μεταβαίνουν ή διαμένουν σε κράτος μέλος άλλο από εκείνο του οποίου είναι υπήκοοι καθώς και τα μέλη των οικογενειών τους κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 2, σημείο 2, που τους συνοδεύουν ή πηγαίνουν να τους συναντήσουν.»

- 24 Το άρθρο 7 της ίδιας οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Δικαίωμα διαμονής άνω των τριών μηνών», ορίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Όλοι οι πολίτες της Ένωσης έχουν δικαίωμα διαμονής στην επικράτεια άλλου κράτους μέλους για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των τριών μηνών, εφόσον:

[...]

β) διαθέτουν επαρκείς πόρους για τον εαυτό τους και τα μέλη των οικογενειών τους, ούτως ώστε να μην επιβαρύνουν κατά τη διάρκεια της περιόδου παραμονής τους το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας του κράτους μέλους υποδοχής, καθώς και πλήρη ασφαλιστική κάλυψη ασθένειας στο κράτος μέλος υποδοχής, ή

[...]».

- 25 Κατά το άρθρο 24 της οδηγίας 2004/38, το οποίο φέρει τον τίτλο «Ίση μεταχείριση»:

«1. Με την επιφύλαξη των ειδικών διατάξεων που προβλέπονται ρητώς στη συνθήκη και στο παράγωγο δίκαιο, όλοι οι πολίτες της Ένωσης που διαμένουν στην επικράτεια του κράτους μέλους υποδοχής βάσει της παρούσας οδηγίας, απολαύουν ίσης μεταχείρισης σε σύγκριση με τους ημεδαπούς του εν λόγω κράτους μέλους εντός του πεδίου εφαρμογής της συνθήκης. Το ευεργέτημα του δικαιώματος αυτού εκτείνεται στα μέλη της οικογένειας που δεν είναι υπήκοοι κράτους μέλους, εφόσον έχουν δικαίωμα διαμονής ή μόνιμης διαμονής.

2. Κατά παρέκκλιση από την παράγραφο 1, το κράτος μέλος υποδοχής δεν είναι υποχρεωμένο να χορηγεί δικαίωμα σε κοινωνικές παροχές κατά τους πρώτους τρεις μήνες της διαμονής, ή, κατά περίπτωση, κατά το μακρότερο χρονικό διάστημα που προβλέπεται στο άρθρο 14, παράγραφος 4, στοιχείο β), ούτε να δίνει, πριν από την απόκτηση του δικαιώματος μόνιμης διαμονής, σπουδαστική βοήθεια, συμπεριλαμβανομένης της επαγγελματικής κατάρτισης, αποτελούμενη από σπουδαστικές υποτροφίες ή σπουδαστικά δάνεια σε άλλα πρόσωπα εκτός από μισθωτούς, μη μισθωτούς, [...] πρόσωπα που διατηρούν αυτή την ιδιότητα και [...] μέλη των οικογενειών τους.»

- 26 Το άρθρο 37 της εν λόγω οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Ευνοϊκότερες εθνικές διατάξεις», ορίζει τα ακόλουθα:

«Οι διατάξεις της παρούσας οδηγίας δεν επηρεάζουν τις καθοριζόμενες από τα κράτη μέλη νομοθετικές, κανονιστικές ή διοικητικές διατάξεις, οι οποίες είναι, ενδεχομένως, ευνοϊκότερες για τα πρόσωπα που εμπίπτουν στην παρούσα οδηγία.»

Το δίκαιο του Ηνωμένου Βασιλείου

Το σχετικό με τους πολίτες της ΕΕ προσάρτημα στο καθεστώς διαμονής

- 27 Το EU Settlement Scheme – Appendix EU of the UK Immigration Rules [καθεστώς διαμονής «περί εγκαταστάσεως πολιτών της ΕΕ» – προσάρτημα στη μεταναστευτική νομοθεσία σχετικό με την εγκατάσταση πολιτών της ΕΕ (στο εξής: σχετικό με τους πολίτες της ΕΕ προσάρτημα στο καθεστώς διαμονής)] συνιστά κανονιστική πράξη με την οποία οι βρετανικές αρχές θέσπισαν, ενόψει της αποχωρήσεως του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ένωση, νέο νομικό καθεστώς που

ισχύει για τους πολίτες του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ) και, κατά συνέπεια, για τους πολίτες της Ένωσης οι οποίοι διαμένουν στο Ηνωμένο Βασίλειο. Παρέχει σε όλους τους πολίτες της Ένωσης οι οποίοι διέμεναν στο Ηνωμένο Βασίλειο πριν από την 31η Δεκεμβρίου 2020 και στα μέλη των οικογενειών τους τη δυνατότητα να ζητήσουν άδεια παραμονής στο Ηνωμένο Βασίλειο. Το εν λόγω νομικό καθεστώς τέθηκε σε ισχύ στις 30 Μαρτίου 2019.

- 28 Το σχετικό με τους πολίτες της ΕΕ προσάρτημα στο καθεστώς διαμονής προβλέπει τη διαδικασία και τις προϋποθέσεις για την παροχή δικαιώματος μόνιμης διαμονής και δικαιώματος προσωρινής διαμονής στην επικράτεια του Ηνωμένου Βασιλείου σε διάφορες κατηγορίες πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους. Ως εκ τούτου, προβλέπει ότι οι πολίτες της Ένωσης που είχαν δικαίωμα μόνιμης διαμονής στην επικράτεια αυτή απολαμβάνουν της ιδιότητας του μόνιμης διαμένοντος και ότι σε εκείνους που διαμένουν στο Ηνωμένο Βασίλειο για χρονικό διάστημα μικρότερο των πέντε ετών αναγνωρίζεται η ιδιότητα του μη μόνιμης εγκατεστημένου (Pre-Settled Status), βάσει της οποίας τους παρέχεται δικαίωμα προσωρινής διαμονής χρονικής διάρκειας πέντε ετών.

Η κανονιστική πράξη του 2016 περί ενιαίου επιδόματος

- 29 Η Universal Credit Regulations (Northern Ireland) 2016 [κανονιστική πράξη του 2016 περί ενιαίου επιδόματος (Βόρεια Ιρλανδία)], όπως τροποποιήθηκε με τη Social Security (income-related Benefits) (Updating and Amendment) (EU Exit) Regulations (Northern Ireland) 2019 [κανονιστική πράξη του 2019 περί κοινωνικής ασφάλισης (παροχές συναρτώμενες προς το εισόδημα) (επικαιροποίηση και τροποποίηση) (αποχώρηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση) (Βόρεια Ιρλανδία)] (στο εξής: κανονιστική πράξη του 2016 περί ενιαίου επιδόματος), προβλέπει στο άρθρο της 9 τα εξής:

«Πρόσωπα που δεν θεωρούνται ευρισκόμενα στη Βόρεια Ιρλανδία.

(1) Προκειμένου να καθορισθεί αν ένα πρόσωπο πληροί τη βασική προϋπόθεση να βρίσκεται στη Βόρεια Ιρλανδία, εκτός εάν το πρόσωπο εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της παραγράφου 4, πρέπει να θεωρείται ότι το πρόσωπο δεν βρίσκεται στη Βόρεια Ιρλανδία εάν δεν έχει τη συνήθη διαμονή του στο Ηνωμένο Βασίλειο, στις Νήσους της Μάγχης, στη Νήσο του Μαν ή στη Δημοκρατία της Ιρλανδίας.

(2) Ένα πρόσωπο θεωρείται ότι έχει τη συνήθη διαμονή του στο Ηνωμένο Βασίλειο, στις Νήσους της Μάγχης, στη Νήσο του Μαν ή στη Δημοκρατία της Ιρλανδίας μόνον εάν διαθέτει δικαίωμα διαμονής σε έναν από τους τόπους αυτούς.

(3) Για τους σκοπούς της παραγράφου 2, το δικαίωμα διαμονής δεν περιλαμβάνει δικαίωμα το οποίο υφίσταται βάσει των ακόλουθων διατάξεων ή σύμφωνα με τις ακόλουθες διατάξεις:

(a) άρθρο 13 της {Immigration (European Economic Area) Regulations 2016 [κανονιστικής πράξεως του 2016 περί μεταναστεύσεως (Ευρωπαϊκός Οικονομικός Χώρος)], (SI 2016/1052), στο εξής: κανονιστική πράξη περί μεταναστεύσεως ΕΟΧ} ή άρθρο 6 της οδηγίας 2004/38,

(b) άρθρο 14 της κανονιστικής πράξεως περί μεταναστεύσεως ΕΟΧ, πλην όμως μόνον στις περιπτώσεις στις οποίες το δικαίωμα αυτό υφίσταται βάσει της κανονιστικής πράξεως περί μεταναστεύσεως ΕΟΧ καθόσον το πρόσωπο είναι:

(i) επιλέξιμο κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 1, της παρούσας κανονιστικής πράξης ως πρόσωπο που αναζητεί εργασία ή

- (ii) μέλος της οικογένειας (κατά την έννοια του άρθρου 7 της εν λόγω κανονιστικής πράξης) του προσώπου που αναζητεί εργασία,
- (c) άρθρο 16 της κανονιστικής πράξεως περί μεταναστεύσεως ΕΟΧ, πλην όμως μόνον στις περιπτώσεις που υφίσταται δικαίωμα βάσει της εν λόγω κανονιστικής πράξεως διότι το πρόσωπο πληροί τα κριτήρια τα οποία καθορίζονται στο άρθρο 16, παράγραφος 5, της εν λόγω κανονιστικής πράξεως ή στο άρθρο 20 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στις περιπτώσεις που το δικαίωμα διαμονής γεννάται από το γεγονός ότι, άλλως, Βρετανός πολίτης θα στερούσανταν την πραγματική άσκηση των δικαιωμάτων του ως πολίτη της Ένωσης), ή
- (d) πρόσωπο στο οποίο έχει χορηγηθεί προσωρινή άδεια εισόδου ή άδεια προσωρινής διαμονής στο Ηνωμένο Βασίλειο βάσει του Immigration Act 1971 (νόμου του 1971 περί μεταναστεύσεως) δυνάμει:
- (i) [του σχετικού με τους πολίτες της ΕΕ προσαρτήματος στο καθεστώς διαμονής] βάσει του άρθρου 3, παράγραφος 2, του νόμου περί μεταναστεύσεως,
- [...]
- [...]».

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 30 Η CG, έχουσα διπλή ιθαγένεια, κροατική και ολλανδική, είναι μητέρα δύο μικρής ηλικίας τέκνων τα οποία ανατρέφει μόνη της. Δήλωσε ότι αφίχθη στη Βόρεια Ιρλανδία (Ηνωμένο Βασίλειο) μαζί με τον σύντροφό της, ολλανδικής ιθαγένειας και πατέρα των τέκνων της, το 2018. Ουδέποτε άσκησε οικονομική δραστηριότητα στο Ηνωμένο Βασίλειο, όπου ζούσε με τον σύντροφό της μέχρι την εγκατάστασή της σε κέντρο υποδοχής κακοποιημένων γυναικών. Η CG δεν διαθέτει πόρους για τη συντήρηση της ίδιας και των τέκνων της.
- 31 Στις 4 Ιουνίου 2020, το Home Office (Υπουργείο Εσωτερικών, Ηνωμένο Βασίλειο) αναγνώρισε στη CG, δυνάμει του σχετικού με τους πολίτες της ΕΕ προσαρτήματος στο καθεστώς διαμονής, την ιδιότητα του μη μονίμως εγκατεστημένου στο Ηνωμένο Βασίλειο (Pre-Settled Status), βάσει του οποίου της παρασχέθηκε δικαίωμα προσωρινής διαμονής. Η αναγνώριση της συγκεκριμένης ιδιότητας δεν εξαρτάται από προϋπόθεση σχετική με εισόδημα.
- 32 Στις 8 Ιουνίου 2020, η CG υπέβαλε αίτηση για τη χορήγηση κοινωνικής παροχής, η οποία καλείται ενιαίο επίδομα (Universal Credit), στο Υπουργείο Κοινοτήτων της Βόρειας Ιρλανδίας. Με απόφαση της 17ης Ιουνίου 2020, η αίτηση αυτή απορρίφθηκε, για τον λόγο ότι η CG δεν πληρούσε τις προϋποθέσεις διαμονής που απαιτούνται για τη χορήγησή της.
- 33 Η αρμόδια διοικητική αρχή έκρινε ότι μόνον τα πρόσωπα που έχουν δικαίωμα διαμονής στο Ηνωμένο Βασίλειο, κατά την έννοια του άρθρου 9, παράγραφος 2, της κανονιστικής πράξεως του 2016 περί ενιαίου επιδόματος, μπορούν να θεωρηθούν ότι έχουν τη συνήθη διαμονή τους στο Ηνωμένο Βασίλειο και ότι δύνανται, ως εκ τούτου, να ζητήσουν τη χορήγηση του ενιαίου επιδόματος. Αντιθέτως, οι υπήκοοι των κρατών μελών, όπως η CG, οι οποίοι έχουν δικαίωμα διαμονής βάσει του σχετικού με τους πολίτες της ΕΕ προσαρτήματος στο καθεστώς διαμονής, εξαιρούνται, βάσει του άρθρου 9, παράγραφος 3, στοιχείο d, σημείο i, της κανονιστικής πράξεως του 2016 περί ενιαίου επιδόματος, από την κατηγορία των δυνητικών δικαιούχων του ενιαίου επιδόματος.

- 34 Το δικαίωμα διαμονής που προβλέφθηκε για τους υπηκόους των κρατών μελών βάσει του σχετικού με τους πολίτες της ΕΕ προσαρτήματος στο καθεστώς διαμονής δεν καταλέγεται, όπως προκύπτει από το εν λόγω άρθρο 9, παράγραφος 3, στοιχείο d, σημείο i, μεταξύ των δικαιωμάτων διαμονής που στοιχειοθετούν την ύπαρξη συνήθους διαμονής στο Ηνωμένο Βασίλειο. Με τη διάταξη αυτήν, η οποία προστέθηκε στην κανονιστική πράξη του 2016 περί ενιαίου επιδόματος με την κανονιστική πράξη του 2019 περί κοινωνικής ασφάλισης (στο εξής: κανονιστική πράξη του 2019), οι εθνικές αρχές είχαν την πρόθεση να αποκλείσουν τα πρόσωπα τα οποία αφορά η συγκεκριμένη διάταξη από την κατηγορία των δυνητικών δικαιούχων του ενιαίου επιδόματος, προβλέποντας ότι το δικαίωμα διαμονής που έχουν πλέον τα πρόσωπα αυτά δεν ασκεί επιρροή για τη θεμελίωση «συνήθους διαμονής», κατά την έννοια του άρθρου 9, παράγραφος 2, της κανονιστικής πράξεως του 2016 περί ενιαίου επιδόματος.
- 35 Η απόφαση του Υπουργείου Κοινοτήτων της Βόρειας Ιρλανδίας της 17ης Ιουνίου 2020 επικυρώθηκε στις 30 Ιουνίου 2020, κατόπιν διοικητικής προσφυγής που άσκησε η CG κατά της αποφάσεως αυτής.
- 36 Κατόπιν τούτου, η CG άσκησε ένδικη προσφυγή κατά της αποφάσεως της 17ης Ιουνίου 2020 ενώπιον του Appeal Tribunal (Northern Ireland) (πρωτοβάθμιου δικαστηρίου κοινωνικών και φορολογικών υποθέσεων για τη Βόρεια Ιρλανδία, Ηνωμένο Βασίλειο). Η προσφεύγουσα της κύριας δίκης αμφισβητεί, μεταξύ άλλων, τη νομιμότητα του άρθρου 9, παράγραφος 3, στοιχείο d, σημείο i, της κανονιστικής πράξεως του 2016 περί ενιαίου επιδόματος, το οποίο αποτέλεσε τη βάση για την έκδοση της συγκεκριμένης αποφάσεως. Κατά την προσφεύγουσα της κύριας δίκης, η εν λόγω διάταξη αντιβαίνει στο άρθρο 18 ΣΛΕΕ καθώς και στις υποχρεώσεις που υπέχει το Ηνωμένο Βασίλειο από τον European Communities Act 1972 (νόμο του 1972 περί των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων), σχετικά με την προσχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στο μέτρο που αποκλείει από το ευεργέτημα κοινωνικής παροχής πολίτες της Ένωσης, ως προς του οποίους το Ηνωμένο Βασίλειο έχει αναγνωρίσει ότι διαμένουν νομίμως στην επικράτεια του.
- 37 Η CG υποστηρίζει συναφώς ότι, καθόσον έχει δικαίωμα προσωρινής διαμονής λόγω της ιδιότητας του μη μονίμως εγκατεστημένου προσώπου, η οποία της αναγνωρίσθηκε στις 4 Ιουνίου 2020, πρέπει να γίνει δεκτό ότι βρίσκεται στη Βόρεια Ιρλανδία, κατά την έννοια του άρθρου 9 της κανονιστικής πράξεως του 2016 περί ενιαίου επιδόματος. Ως εκ τούτου, πρέπει να μπορεί να αξιώσει τη χορήγηση του ενιαίου επιδόματος. Η απόρριψη της αιτήσεως να της χορηγηθεί η εν λόγω κοινωνική παροχή, για τον λόγο ότι η ιδιότητά της δεν ασκεί επιρροή προκειμένου να θεμελιωθεί «συνήθης διαμονή» στο Ηνωμένο Βασίλειο, συνιστά διαφορετική μεταχείριση μεταξύ των πολιτών της Ένωσης που διαμένουν νομίμως στο Ηνωμένο Βασίλειο και των Βρετανών υπηκόων και, ως εκ τούτου, δυσμενή διάκριση λόγω ιθαγένειας κατά την έννοια του άρθρου 18, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ. Υποστηρίζει ότι, κατ' εφαρμογήν της αποφάσεως της 7ης Σεπτεμβρίου 2004, Trojani (C-456/02, EU:C:2004:488) και της σχετικής εθνικής νομολογίας, μπορεί να επικαλεσθεί άμεσα τη διάταξη αυτήν προκειμένου να της χορηγηθεί ευεργέτημα κοινωνικής παροχής, λόγω του ότι έχει δικαίωμα διαμονής βάσει του εθνικού δικαίου, ακόμη και αν δεν πληροί τις προϋποθέσεις για να αποκτήσει δικαίωμα διαμονής βάσει του δικαίου της Ένωσης.
- 38 Το Υπουργείο Κοινοτήτων της Βόρειας Ιρλανδίας υποστηρίζει ότι, δυνάμει του εθνικού δικαίου, η ιδιότητα του μη μονίμως εγκατεστημένου προσώπου (Pre-Settled Status) δεν παρέχει, αφ' εαυτής, δικαίωμα λήψεως κοινωνικών παροχών, οι οποίες εξακολουθούν να υπόκεινται στις δικές τους προϋποθέσεις επιλεξιμότητας.

39 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Appeal Tribunal (Northern Ireland) (πρωτοβάθμιο δικαστήριο κοινωνικών και φορολογικών υποθέσεων για τη Βόρεια Ιρλανδία) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Εισάγει το άρθρο 9, παράγραφος 3, στοιχείο [d], σημείο i, της [κανονιστικής πράξεως του 2016 περί ενιαίου επιδόματος], όπως προστέθηκε με την [κανονιστική πράξη του 2019], παράνομη (άμεση ή έμμεση) διάκριση κατά την έννοια του άρθρου 18 [ΣΛΕΕ] και είναι μη συμβατό προς τις υποχρεώσεις του Ηνωμένου Βασιλείου βάσει του νόμου του 1972 περί των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εφόσον αποκλείει από τη χορήγηση κοινωνικών παροχών πολίτες της Ένωσης που έχουν αποκτήσει δικαίωμα διαμονής βάσει του εθνικού δικαίου (περιορισμένη άδεια διαμονής) [εν προκειμένω “καθεστώς μη μονίμως εγκατεστημένου προσώπου” δυνάμει του σχετικού με τους πολίτες της ΕΕ προσαρτήματος στο καθεστώς διαμονής];

2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα και εάν θεωρηθεί ότι το άρθρο 9, παράγραφος 3, στοιχείο [d], σημείο i, της [κανονιστικής πράξεως του 2016 περί ενιαίου επιδόματος] εισάγει έμμεση διάκριση, δικαιολογείται η εν λόγω ρύθμιση βάσει του άρθρου 18 ΣΛΕΕ και είναι μη συμβατή προς τις υποχρεώσεις του Ηνωμένου Βασιλείου βάσει του νόμου του 1972 περί των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων;»

Επί του αιτήματος υπαγωγής της υποθέσεως στην ταχεία διαδικασία

40 Το Appeal Tribunal for Northern Ireland (πρωτοβάθμιο δικαστήριο κοινωνικών και φορολογικών υποθέσεων για τη Βόρεια Ιρλανδία) ζήτησε από το Δικαστήριο την υπαγωγή της υπό κρίση υποθέσεως στην ταχεία διαδικασία του άρθρου 105 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, λαμβανομένου υπόψη του προδήλως επείγοντος χαρακτήρα της υποθέσεως και της δυσχερούς οικονομικής καταστάσεως της CG.

41 Το άρθρο 105, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας προβλέπει ότι, κατόπιν αιτήματος του αιτούντος δικαστηρίου ή, σε εξαιρετική περίπτωση, αυτεπαγγέλτως, ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου μπορεί να αποφασίσει, αφού ακούσει τον εισηγητή δικαστή και τον γενικό εισαγγελέα, την υπαγωγή της προδικαστικής παραπομπής σε ταχεία διαδικασία οσάκις η φύση της υποθέσεως απαιτεί να αποφανθεί το Δικαστήριο το συντομότερο δυνατόν.

42 Με απόφαση του Προέδρου του Δικαστηρίου της 26ης Ιανουαρίου 2021, υποβλήθηκε στο αιτούν δικαστήριο αίτημα παροχής πληροφοριών. Από το αιτούν δικαστήριο ζητήθηκε, ειδικότερα, να διευκρινίσει αν υφίστατο δυνητικός κίνδυνος προσβολής, όσον αφορά τη CG και τα τέκνα της, των θεμελιωδών δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται με τα άρθρα 7 και 24 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (στο εξής: Χάρτης) και να επισημάνει τους οικονομικούς πόρους που διέθετε η CG, καθώς και τις συνθήκες στεγάσεως της προσφεύγουσας της κύριας δίκης και των τέκνων της.

43 Με ηλεκτρονική επιστολή της 5ης Φεβρουαρίου 2021, το αιτούν δικαστήριο επιβεβαίωσε, αφενός, ότι η CG δεν διέθετε κανέναν οικονομικό πόρο, δεν είχε επί του παρόντος πρόσβαση στις κρατικές παροχές, διέμενε δε σε κέντρο υποδοχής κακοποιημένων γυναικών και, αφετέρου, ότι υφίστατο κίνδυνος προσβολής των θεμελιωδών δικαιωμάτων των τέκνων της.

- 44 Υπό τις συνθήκες αυτές, λαμβανομένης υπόψη της υλικής ένδειας της CG και των τέκνων της και της αδυναμίας της, βάσει του εθνικού δικαίου, να λάβει κοινωνικές παροχές, ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου, με απόφαση της 11ης Φεβρουαρίου 2021 και αφού άκουσε την εισηγήτρια δικαστή και τον γενικό εισαγγελέα, δέχθηκε το αίτημα υπαγωγής στην ταχεία διαδικασία του άρθρου 105 του Κανονισμού Διαδικασίας.

Επί της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου

- 45 Κατά πάγια νομολογία, απόκειται στο Δικαστήριο να ερευνήσει τις συνθήκες υπό τις οποίες του έχουν υποβληθεί ερωτήματα από το εθνικό δικαστήριο, προκειμένου να ελέγξει κατά πόσον είναι αρμόδιο να απαντήσει (απόφαση της 10ης Δεκεμβρίου 2020, J & S Service, C-620/19, EU:C:2020:1011, σκέψη 32 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 46 Συναφώς, από το άρθρο 19, παράγραφος 3, στοιχείο β', ΣΕΕ και από το άρθρο 267, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ προκύπτει ότι το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφαινεται προδικαστικώς επί της ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης ή επί του κύρους των πράξεων των θεσμικών οργάνων της Ένωσης. Με το δεύτερο εδάφιο του άρθρου 267 διευκρινίζεται, κατ' ουσίαν, ότι, οσάκις ανακύπτει ζήτημα δυνάμενο να αποτελέσει αντικείμενο προδικαστικής παραπομπής σε υπόθεση που εκκρεμεί ενώπιον δικαστηρίου κράτους μέλους, το δικαστήριο αυτό δύναται, εφόσον κρίνει ότι απόφαση επί του ζητήματος είναι αναγκαία για την έκδοση της δικής του αποφάσεως, να παραπέμψει το ζήτημα στο Δικαστήριο.
- 47 Εν προκειμένω, την 1η Φεβρουαρίου 2020, ημερομηνία κατά την οποία τέθηκε σε ισχύ η συμφωνία για την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου, το συγκεκριμένο κράτος αποχώρησε από την Ένωση, καθιστάμενο, επομένως, τρίτο κράτος. Ως εκ τούτου, τα δικαστήρια του Ηνωμένου Βασιλείου δεν μπορούν πλέον, από της ημερομηνίας αυτής, να θεωρηθούν δικαστήρια κράτους μέλους.
- 48 Ωστόσο, η ως άνω συμφωνία προβλέπει, στο άρθρο 126, μεταβατική περίοδο από της ημερομηνίας της θέσεώς της σε ισχύ, συγκεκριμένα δε από την 1η Φεβρουαρίου 2020, έως την 31η Δεκεμβρίου 2020. Το άρθρο 127 της συγκεκριμένης συμφωνίας προβλέπει ότι, κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής, το δίκαιο της Ένωσης, εκτός αν ορίζεται άλλως βάσει διατάξεως της συμφωνίας, έχει εφαρμογή στο Ηνωμένο Βασίλειο και εντός της επικράτειάς του, παράγει τα ίδια έννομα αποτελέσματα με εκείνα τα οποία παράγει εντός της Ένωσης και των κρατών μελών της και ερμηνεύεται και εφαρμόζεται σύμφωνα με τις ίδιες μεθόδους και γενικές αρχές με εκείνες που εφαρμόζονται εντός της Ένωσης.
- 49 Το άρθρο 86, παράγραφος 2, της συμφωνίας για την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου προβλέπει επίσης, στην παράγραφο 2, ότι το Δικαστήριο εξακολουθεί να έχει δικαιοδοσία να αποφαινεται προδικαστικώς επί των αιτήσεων που υποβάλλουν τα δικαστήρια του Ηνωμένου Βασιλείου πριν από τη λήξη της μεταβατικής περιόδου. Επιπλέον, από την παράγραφο 3 του ίδιου άρθρου προκύπτει ότι η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως θεωρείται ότι υποβλήθηκε, κατά την έννοια της παραγράφου 2, την ημερομηνία κατά την οποία το εισαγωγικό της δίκης δικόγραφο πρωτοκολλήθηκε από τη Γραμματεία του Δικαστηρίου.
- 50 Η υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως υποβλήθηκε στο Δικαστήριο από δικαστήριο του Ηνωμένου Βασιλείου στις 30 Δεκεμβρίου 2020, ήτοι πριν από τη λήξη της μεταβατικής περιόδου, στο πλαίσιο διαφοράς σχετικής με αίτηση χορηγήσεως κοινωνικής παροχής την οποία υπέβαλε η CG στις 8 Ιουνίου 2020 στο Υπουργείο Κοινοτήτων της Βόρειας Ιρλανδίας.

- 51 Ως εκ τούτου, αφενός, η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης περίπτωση εμπίπτει στο χρονικό πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, κατ' εφαρμογήν των άρθρων 126 και 127 της συμφωνίας για την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου, και, αφετέρου, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφανθεί προδικαστικώς επί της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 86, παράγραφος 2, της συμφωνίας αυτής, καθόσον με αυτήν ζητείται ερμηνεία του άρθρου 18, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ.
- 52 Αντιθέτως, το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να αποφανθεί επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος, στο μέτρο που με αυτό ζητείται να εκτιμηθεί ο συμβατός χαρακτήρας του άρθρου 9, παράγραφος 3, στοιχείο d, σημείο i, της κανονιστικής πράξεως του 2016 περί ενιαίου επιδόματος με τις υποχρεώσεις που υπέχει το Ηνωμένο Βασίλειο από τον νόμο του 1972 περί των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, δεδομένου ότι το ερώτημα αυτό δεν αφορά ούτε την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ούτε το κύρος πράξεως των θεσμικών οργάνων της Ένωσης, κατά την έννοια του άρθρου 267, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του παραδεκτού των ερωτημάτων

- 53 Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου επισημαίνει, με τις γραπτές παρατηρήσεις της, ότι η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης περίπτωση διέπεται αποκλειστικώς από το εθνικό δίκαιο και, ως εκ τούτου, δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης. Η κυβέρνηση αυτή φρονεί ότι το επίμαχο στην υπόθεση της κύριας δίκης δικαίωμα προσωρινής διαμονής παρασχέθηκε στη CG αποκλειστικώς βάσει του εθνικού δικαίου και ότι το γεγονός ότι το πρόσωπο αυτό είχε δυνατότητα προσβάσεως στην επικράτεια του Ηνωμένου Βασιλείου δυνάμει του δικαίου της Ένωσης για αρχικό χρονικό διάστημα τριών μηνών δεν ασκεί επιρροή ως προς την εκτίμηση της επίμαχης στην υπόθεση της κύριας δίκης περιπτώσεως.
- 54 Υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, στο πλαίσιο της συνεργασίας μεταξύ του Δικαστηρίου και των εθνικών δικαστηρίων την οποία καθιερώνει το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, απόκειται αποκλειστικώς στο εθνικό δικαστήριο, το οποίο έχει επιληφθεί της διαφοράς και φέρει την ευθύνη της μέλλουσας να εκδοθεί δικαστικής αποφάσεως, να εκτιμήσει, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες της υποθέσεως, τόσο την αναγκαιότητα της προδικαστικής αποφάσεως για την έκδοση της δίκης του αποφάσεως όσο και το λυσιτελές των ερωτημάτων που υποβάλλει στο Δικαστήριο. Συνεπώς, καθόσον τα υποβληθέντα ερωτήματα αφορούν την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, το Δικαστήριο υποχρεούται, καταρχήν, να αποφανθεί επ' αυτών (απόφαση της 10ης Δεκεμβρίου 2020, J & S Service, C-620/19, EU:C:2020:1011, σκέψη 31 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 55 Το Δικαστήριο μπορεί να αρνηθεί να αποφανθεί επί προδικαστικού ερωτήματος που έχει υποβάλει εθνικό δικαστήριο μόνον όταν είναι πρόδηλο ότι η ζητούμενη ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ουδεμία σχέση έχει με το υποστατό ή με το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το ζήτημα είναι υποθετικής φύσεως ή, ακόμη, όταν το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που του έχουν υποβληθεί [απόφαση της 24ης Νοεμβρίου 2020, Openbaar Ministerie (Πλαστογραφία), C-510/19, EU:C:2020:953, σκέψη 26 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

- 56 Εν προκειμένω, από τα στοιχεία της δικογραφίας που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο προκύπτει ότι η CG, η οποία έχει διπλή ιθαγένεια, κροατική και ολλανδική, εισήλθε στην επικράτεια του Ηνωμένου Βασιλείου το 2018 και ότι διαμένει εκεί, βάσει του εθνικού δικαίου, από τις 4 Ιουνίου 2020.
- 57 Δεδομένου ότι το δίκαιο της Ένωσης έχει εφαρμογή εντός του κράτους αυτού μέχρι τη λήξη της μεταβατικής περιόδου, δυνάμει του άρθρου 127 της συμφωνίας για την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκτός αν προβλέπει άλλως διάταξη της ίδιας συμφωνίας, υπενθυμίζεται ότι πολίτης της Ένωσης, ο οποίος μετέβη σε άλλο κράτος μέλος, άσκησε το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας, οπότε η περίπτωση του εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης (πρβλ. απόφαση της 19ης Νοεμβρίου 2020, ZW, C-454/19, EU:C:2020:947, σκέψη 23 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 58 Ομοίως, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι υπήκοος κράτους μέλους, έχων ως εκ τούτου την ιδιότητα του πολίτη της Ένωσης, ο οποίος διαμένει νομίμως στην επικράτεια άλλου κράτους μέλους εμπίπτει για τον λόγο αυτόν και στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης. Επομένως, υπό την ιδιότητά του ως πολίτη της Ένωσης, υπήκοος κράτους μέλους ο οποίος διαμένει σε άλλο κράτος μέλος δικαιούται να επικαλεσθεί το άρθρο 21, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ και εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των Συνθηκών, κατά την έννοια του άρθρου 18 ΣΛΕΕ, με το οποίο διατυπώνεται η αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων λόγω ιθαγενείας [απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 2020, Generalstaatsanwaltschaft Berlin (Εκδοση στην Ουκρανία), C-398/19, EU:C:2020:1032, σκέψεις 29 και 30 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].
- 59 Ως εκ τούτου, η περίπτωση της CG ενέπιπτε στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης μέχρι το τέλος της μεταβατικής περιόδου που προέβλεπε η συμφωνία για την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου. Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να γίνει δεκτό ότι τα υποβληθέντα ερωτήματα είναι παραδεκτά στο μέτρο που αφορούν την ερμηνεία του άρθρου 18, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ.

Επί της ουσίας

Επί του πρώτου ερωτήματος

- 60 Με το πρώτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινισθεί αν το άρθρο 18 ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι εθνική διάταξη η οποία αποκλείει από το ευεργέτημα κοινωνικών παροχών τους πολίτες της Ένωσης που απολαμβάνουν δικαίωμα προσωρινής διαμονής βάσει του εθνικού δικαίου εμπίπτει στην απαγόρευση των διακρίσεων λόγω ιθαγενείας την οποία προβλέπει το άρθρο αυτό.
- 61 Υπενθυμίζεται καταρχάς ότι, κατά πάγια νομολογία, στο πλαίσιο της προβλεπόμενης από το άρθρο 267 ΣΛΕΕ διαδικασίας συνεργασίας μεταξύ των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου, στο τελευταίο απόκειται να δώσει στο εθνικό δικαστήριο χρήσιμη απάντηση η οποία θα του παρέχει τη δυνατότητα επιλύσεως της διαφοράς της οποίας έχει επιληφθεί. Υπό το πρίσμα αυτό, το Δικαστήριο μπορεί να αναδιατυπώσει, εφόσον είναι αναγκαίο, τα ερωτήματα που του έχουν υποβληθεί (απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 2020, Generalstaatsanwaltschaft Hamburg, C-416/20 PPU, EU:C:2020:1042, σκέψη 27 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

- 62 Εν προκειμένω, όσον αφορά, πρώτον, τις διατάξεις που είναι κρίσιμες για να δοθεί απάντηση στα ερωτήματα του αιτούντος δικαστηρίου, επισημαίνεται ότι βάσει του άρθρου 20, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ αναγνωρίζεται η ιδιότητα του πολίτη της Ένωσης σε κάθε πρόσωπο που έχει την ιθαγένεια κράτους μέλους και ότι η ιδιότητα αυτή τείνει να αποτελέσει τη θεμελιώδη ιδιότητα των υπηκόων των κρατών μελών, η οποία διασφαλίζει, εντός του καθ' ύλην πεδίου εφαρμογής της Συνθήκης ΛΕΕ, την ίδια νομική μεταχείριση σε όσους εξ αυτών τελούν στην ίδια κατάσταση, ανεξαρτήτως της ιθαγενείας τους και υπό την επιφύλαξη των ρητώς προβλεπομένων σχετικών εξαιρέσεων (απόφαση της 11ης Νοεμβρίου 2014, *Dano*, C-333/13, EU:C:2014:2358, σκέψεις 57 και 58 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 63 Επομένως, κάθε πολίτης της Ένωσης μπορεί να επικαλείται την απαγόρευση των διακρίσεων λόγω ιθαγένειας που προβλέπει το άρθρο 18 ΣΛΕΕ σε όλες τις περιπτώσεις οι οποίες εμπίπτουν στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης. Στις περιπτώσεις αυτές περιλαμβάνονται όσες αφορούν την άσκηση της ελευθερίας κυκλοφορίας και διαμονής στο έδαφος των κρατών μελών την οποία κατοχυρώνουν τα άρθρα 20, παράγραφος 2, στοιχείο α', ΣΛΕΕ και 21 ΣΛΕΕ (απόφαση της 11ης Νοεμβρίου 2014, *Dano*, C-333/13, EU:C:2014:2358, σκέψη 59 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 64 Δεδομένου ότι η CG είναι πολίτης της Ένωσης που άσκησε το δικαίωμά της ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής για να εγκατασταθεί στο Ηνωμένο Βασίλειο, η περίπτωση της εμπίπτει στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, οπότε μπορεί, καταρχήν, να επικαλεσθεί την απαγόρευση των διακρίσεων λόγω ιθαγένειας κατά το άρθρο 18 ΣΛΕΕ.
- 65 Κατά πάγια νομολογία, ωστόσο, το άρθρο 18, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ δύναται να τύχει εφαρμογής αυτοτελώς μόνο σε περιπτώσεις διεπόμενες από το δίκαιο της Ένωσης για τις οποίες η Συνθήκη ΛΕΕ δεν προβλέπει ειδικούς κανόνες περί απαγορεύσεως των διακρίσεων (απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2020, *Jobcenter Krefeld*, C-181/19, EU:C:2020:794, σκέψη 78). Επιπλέον, με το άρθρο 20, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ διευκρινίζεται ρητώς ότι τα δικαιώματα που παρέχονται στους πολίτες της Ένωσης βάσει του εν λόγω άρθρου ασκούνται «υπό τους όρους και εντός των ορίων που ορίζονται από τις Συνθήκες και από τα μέτρα που θεσπίζονται για την εφαρμογή τους», το δε άρθρο 21 ΣΛΕΕ εξαρτά επίσης το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα εντός των κρατών μελών από τη συμμόρφωση προς «τ[ους] περιορισμ[ούς] και [προς] τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στις Συνθήκες και στις διατάξεις που θεσπίζονται για την εφαρμογή τους» (πρβλ. απόφαση της 11ης Νοεμβρίου 2014, *Dano*, C-333/13, EU:C:2014:2358, σκέψη 60 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 66 Επομένως, η αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων εξειδικεύεται με το άρθρο 24 της οδηγίας 2004/38 όσον αφορά τους πολίτες της Ένωσης οι οποίοι ασκούν το δικαίωμά τους ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής στο έδαφος των κρατών μελών.
- 67 Υπενθυμίζεται συναφώς ότι, κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38, εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της συγκεκριμένης οδηγίας και είναι δικαιούχοι των παρεχόμενων βάσει αυτής δικαιωμάτων οι πολίτες της Ένωσης που μεταβαίνουν ή διαμένουν σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο του οποίου έχουν την ιθαγένεια, καθώς και τα μέλη των οικογενειών τους, όπως ορίζονται στο άρθρο 2, σημείο 2, της εν λόγω οδηγίας, που τους συνοδεύουν ή μεταβαίνουν στο κράτος αυτό για να εγκατασταθούν μαζί τους (απόφαση της 10ης Σεπτεμβρίου 2019, *Chenchooliah*, C-94/18, EU:C:2019:693, σκέψη 54 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Τούτο συμβαίνει, όμως, στην περίπτωση προσώπου όπως η CG, το οποίο έχει διπλή, κροατική και ολλανδική, ιθαγένεια και το οποίο έκανε χρήση της ελευθερίας κυκλοφορίας και διαμονής στο έδαφος του Ηνωμένου Βασιλείου πριν από τη λήξη της

μεταβατικής περιόδου που προβλέπει το άρθρο 126 της συμφωνίας για την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου. Ως εκ τούτου, πρόσωπο ευρισκόμενο στην κατάσταση της CG εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής, οπότε το ζήτημα αν το πρόσωπο αυτό υφίσταται δυσμενή διάκριση λόγω ιθαγένειας πρέπει να εκτιμηθεί με γνώμονα το άρθρο 24 της οδηγίας 2004/38 και όχι το άρθρο 18, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ.

- 68 Όσον αφορά, δεύτερον, το είδος των επίμαχων στην υπόθεση της κύριας δίκης παροχών, επισημαίνεται ότι η έννοια των «κοινωνικών παροχών», κατά το άρθρο 24, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/38, αφορά το σύνολο των συστημάτων αρωγής τα οποία καθιερώνονται από τις δημόσιες αρχές, σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο, και στα οποία μπορούν να υπάγονται όσοι δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους για να καλύψουν τις στοιχειώδεις ανάγκες τους καθώς και τις ανάγκες των οικογενειών τους και διατρέχουν, για τον λόγο αυτόν, τον κίνδυνο να καταστούν, κατά τη διάρκεια της διαμονής τους, βάρος για τα δημόσια οικονομικά του κράτους μέλους υποδοχής, τέτοιο που θα μπορούσε να έχει επιπτώσεις στο συνολικό επίπεδο των βοηθημάτων που δύναται να χορηγήσει το κράτος αυτό (απόφαση της 11ης Νοεμβρίου 2014, Dano, C-333/13, EU:C:2014:2358, σκέψη 63 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 69 Επομένως, παροχές διαβίωσης, σκοπός των οποίων είναι να διασφαλίζουν στους δικαιούχους τούς ελάχιστους αναγκαίους πόρους ώστε να ζουν αξιοπρεπώς, πρέπει να θεωρούνται «κοινωνικές παροχές» κατά την έννοια του άρθρου 24, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/38 (πρβλ. απόφαση της 6 Οκτωβρίου 2020, Jobcenter Krefeld, C-181/19, EU:C:2020:794, σκέψη 57 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 70 Από τη δικογραφία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο προκύπτει ότι η παροχή της οποίας τη χορήγηση ζήτησε η CG, συγκεκριμένα δε το ενιαίο επίδομα, αποτελεί παροχή στοιχειώδους διαβίωσης σε χρήμα η οποία εμπίπτει σε καθεστώς κοινωνικής προστασίας που χρηματοδοτείται από τους φόρους και της οποίας η χορήγηση υπόκειται σε προϋπόθεση περί εισοδήματος. Η συγκεκριμένη παροχή έχει ως σκοπό να αντικαταστήσει πλείονες άλλες κοινωνικές παροχές, όπως το βασικό στο εισόδημα επίδομα προσώπου που αναζητεί εργασία (income based jobseeker's allowance), το εξαρτώμενο από το εισόδημα επίδομα απασχολήσεως και υποστηρίξεως (income-related employment and support allowance), την ενίσχυση εισοδήματος (income support), την πίστωση φόρου για τα οικονομικώς ενεργά πρόσωπα (working tax credit), την πίστωση φόρου λόγω τέκνου (child tax credit) και το επίδομα στεγασίας (housing benefit).
- 71 Ως εκ τούτου, το ενιαίο επίδομα πρέπει, υπό την επιφύλαξη των διακριβώσεων στις οποίες οφείλει να προβεί το αιτούν δικαστήριο, να χαρακτηριστεί ως κοινωνική παροχή, κατά την έννοια του άρθρου 24, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/38.
- 72 Υπό τις συνθήκες αυτές, το πρώτο ερώτημα πρέπει να αναδιατυπωθεί υπό την έννοια ότι, με το ερώτημα αυτό, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί αν το άρθρο 24 της οδηγίας 2004/38 αντιτίθεται σε ρύθμιση κράτους μέλους υποδοχής που αποκλείει από το ευεργέτημα κοινωνικών παροχών τους οικονομικώς ανενεργούς πολίτες της Ένωσης οι οποίοι δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους και στους οποίους το εν λόγω κράτος μέλος παρέσχε, βάσει του εθνικού δικαίου, δικαίωμα προσωρινής διαμονής, μολονότι διασφαλίζεται η χορήγηση των παροχών αυτών στους υπηκόους του οικείου κράτους μέλους που τελούν στην ίδια κατάσταση.
- 73 Από την απόφαση του αιτούντος δικαστηρίου προκύπτει ότι η προσφεύγουσα της κύριας δίκης διαμένει στο Ηνωμένο Βασίλειο για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των τριών μηνών, ότι δεν αναζητεί εργασία και ότι εισήλθε στο έδαφος του κράτους αυτού για να συνοδεύσει τον σύντροφό

της, πατέρα των μικρής ηλικίας τέκνων της, από τον οποίο χώρισε για λόγους ενδοοικογενειακής βίας. Η περίπτωση αυτή δεν εμπίπτει σε καμία από τις περιπτώσεις στις οποίες το άρθρο 24, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/38 επιτρέπει παρέκκλιση από την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως, ιδίως όσον αφορά την πρόσβαση σε κοινωνική παροχή όπως το ενιαίο επίδομα.

- 74 Σύμφωνα με το άρθρο 24, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38, όλοι οι πολίτες της Ένωσης που διαμένουν εντός του κράτους μέλους υποδοχής βάσει της εν λόγω οδηγίας απολαύουν ίσης μεταχειρίσεως σε σύγκριση με τους πολίτες του εν λόγω κράτους μέλους εντός του πεδίου εφαρμογής της Συνθήκης.
- 75 Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι, όσον αφορά την πρόσβαση σε κοινωνικές παροχές, ένας πολίτης της Ένωσης μπορεί να ζητήσει να τύχει ίσης μεταχειρίσεως με τους πολίτες του κράτους μέλους υποδοχής μόνον εφόσον η διαμονή του στο έδαφος του κράτους μέλους υποδοχής πληροί τις προϋποθέσεις της οδηγίας 2004/38 (πρβλ. απόφαση της 11ης Νοεμβρίου 2014, *Dano*, C-333/13, EU:C:2014:2358, σκέψεις 68 και 69).
- 76 Υπενθυμίζεται συναφώς ότι, όσον αφορά διαμονή χρονικής διάρκειας άνω των τριών μηνών αλλά μικρότερη των πέντε ετών εντός του κράτους μέλους υποδοχής, η αναγνώριση δικαιώματος διαμονής υπόκειται στις προϋποθέσεις του άρθρου 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38, το οποίο προβλέπει, μεταξύ άλλων, στο στοιχείο β', την υποχρέωση ενός οικονομικώς ανενεργού πολίτη να διαθέτει επαρκείς πόρους για τον εαυτό του και για τα μέλη της οικογένειάς του. Ειδικότερα, από την αιτιολογική σκέψη 10 της εν λόγω οδηγίας προκύπτει ότι σκοπός των προϋποθέσεων αυτών είναι, μεταξύ άλλων, να αποτραπεί το ενδεχόμενο να καταστούν τα ως άνω πρόσωπα υπέρμετρο βάρος για το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας του κράτους μέλους υποδοχής (πρβλ. απόφαση της 11ης Νοεμβρίου 2014, *Dano*, C-333/13, EU:C:2014:2358, σκέψη 71 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 77 Εάν, όμως, γινόταν δεκτό ότι πολίτες της Ένωσης που δεν απολαύουν δικαιώματος διαμονής βάσει της οδηγίας 2004/38 δύνανται να ζητούν τη χορήγηση κοινωνικών παροχών ακριβώς όπως και οι ημεδαποί, τούτο θα αντέβαινε στον ως άνω σκοπό της εν λόγω οδηγίας και θα ενείχε τον κίνδυνο να επιτρέψει σε οικονομικώς ανενεργούς πολίτες της Ένωσης να χρησιμοποιούν το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας του κράτους μέλους υποδοχής προς τον σκοπό του βιοπορισμού (πρβλ. απόφαση της 11ης Νοεμβρίου 2014, *Dano*, C-333/13, EU:C:2014:2358, σκέψεις 74, 76 και 77 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 78 Ως εκ τούτου, ένα κράτος μέλος έχει τη δυνατότητα, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 7 της οδηγίας 2004/38, να αρνείται τη χορήγηση κοινωνικών παροχών σε οικονομικώς ανενεργούς πολίτες της Ένωσης οι οποίοι ασκούν το δικαίωμά τους ελεύθερης κυκλοφορίας και οι οποίοι δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους για να μπορούν να ζητήσουν να τους αναγνωρισθεί δικαίωμα διαμονής βάσει της οδηγίας αυτής (πρβλ. απόφαση της 11ης Νοεμβρίου 2014, *Dano*, C-333/13, EU:C:2014:2358, σκέψη 78).
- 79 Κατά συνέπεια, πρέπει να διενεργείται ακριβής έλεγχος της οικονομικής καταστάσεως κάθε ενδιαφερόμενου, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι ζητούμενες κοινωνικές παροχές, προκειμένου να εκτιμάται αν ο ενδιαφερόμενος πληροί την προϋπόθεση περί επαρκών πόρων, κατά το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας 2004/38 και αν μπορεί, ως εκ τούτου, να επικαλεσθεί την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων κατά το άρθρο 24, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας προκειμένου να τύχει ίσης μεταχειρίσεως με τους υπηκόους του εν λόγω κράτους μέλους (πρβλ. απόφαση της 11ης Νοεμβρίου 2014, *Dano*, C-333/13, EU:C:2014:2358, σκέψεις 80 και 81).

- 80 Στην υπόθεση της κύριας δίκης, από την απάντηση του αιτούντος δικαστηρίου στο αίτημα παροχής πληροφοριών του Δικαστηρίου προκύπτει ότι η CG δεν διαθέτει επαρκείς πόρους. Ως εκ τούτου, το πρόσωπο αυτό ενδέχεται να καταστεί υπέρμετρο βάρος για το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας του Ηνωμένου Βασιλείου και, ως εκ τούτου, δεν δύναται να επικαλεσθεί την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων κατά το άρθρο 24, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38.
- 81 Η εκτίμηση αυτή δεν αναιρείται από το ότι η CG έχει, βάσει του εθνικού δικαίου, δικαίωμα προσωρινής διαμονής, το οποίο της παρασχέθηκε χωρίς να εξαρτάται από προϋπόθεση περί εισοδήματος. Πράγματι, εάν ένας οικονομικώς ανενεργός πολίτης της Ένωσης ο οποίος δεν διαθέτει επαρκείς πόρους και ο οποίος διαμένει στο κράτος μέλος υποδοχής χωρίς να πληροί τις προϋποθέσεις που προβλέπει η οδηγία 2004/38 μπορούσε να επικαλεσθεί την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων κατά το άρθρο 24, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής, τότε θα ετύγχανε προστασίας ευρύτερης από εκείνη που θα του παρεχόταν κατ' εφαρμογήν των διατάξεων της εν λόγω οδηγίας, οι οποίες θα είχαν ως αποτέλεσμα να μην αναγνωρίζεται στον εν λόγω πολίτη δικαίωμα διαμονής.
- 82 Επιπλέον, πρέπει, βεβαίως, να επισημανθεί ότι εθνικές διατάξεις οι οποίες, όπως οι επίμαχες στην υπόθεση της κύριας δίκης, παρέχουν δικαίωμα διαμονής σε πολίτη της Ένωσης, μολονότι δεν πληρούνται όλες οι προϋποθέσεις που προβλέπει σχετικά η οδηγία 2004/38, εμπίπτουν στην περίπτωση του άρθρου 37 της οδηγίας αυτής, κατά το οποίο η συγκεκριμένη οδηγία δεν αντιτίθεται στη θέσπιση από το δίκαιο των κρατών μελών καθεστώτος ευνοϊκότερου εκείνου που θεσπίζεται με τις διατάξεις της εν λόγω οδηγίας.
- 83 Ένα τέτοιο δικαίωμα δεν μπορεί, πάντως, σε καμία περίπτωση να θεωρηθεί ότι παρασχέθηκε «βάσει» της οδηγίας 2004/38, κατά την έννοια του άρθρου της 24, παράγραφος 1. Πράγματι, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι το γεγονός ότι δεν επηρεάζονται οι εθνικές διατάξεις που είναι ευνοϊκότερες από εκείνες της οδηγίας 2004/38 όσον αφορά το δικαίωμα διαμονής των πολιτών της Ένωσης ουδόλως συνεπάγεται ότι οι διατάξεις αυτές πρέπει να ενσωματωθούν στο σύστημα που θέτει σε εφαρμογή η εν λόγω οδηγία, και έχει συναγάγει, ειδικότερα, εξ αυτού ότι απόκειται σε κάθε κράτος μέλος το οποίο αποφάσισε να θεσπίσει καθεστώς ευνοϊκότερο εκείνου των διατάξεων της συγκεκριμένης οδηγίας να καθορίζει τις συνέπειες δικαιώματος διαμονής που παρέχεται αποκλειστικώς βάσει του εθνικού δικαίου (απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2011, Ziolkowski και Szeja, C-424/10 και C-425/10, EU:C:2011:866, σκέψεις 49 και 50).
- 84 Τούτου δοθέντος, όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 57 της παρούσας αποφάσεως, πολίτης της Ένωσης ο οποίος, όπως η CG, μετέβη σε άλλο κράτος μέλος, έχει ασκήσει το θεμελιώδες δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής στο έδαφος των κρατών μελών, το οποίο παρέχεται βάσει του άρθρου 21, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, οπότε η περίπτωση του εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, τούτο δε ακόμη και αν αντλεί το δικαίωμα διαμονής του από το εθνικό δίκαιο.
- 85 Επισημαίνεται συναφώς ότι το πεδίο εφαρμογής του Χάρτη, όσον αφορά τη δράση των κρατών μελών, ορίζεται στο άρθρο του 51, παράγραφος 1, το οποίο προβλέπει ότι οι διατάξεις του Χάρτη απευθύνονται στα κράτη μέλη μόνον όταν αυτά εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης (απόφαση της 13ης Ιουνίου 2017, Florescu κ.λπ., C-258/14, EU:C:2017:448, σκέψη 44 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Κατά το άρθρο του 51, παράγραφος 2, ο Χάρτης δεν διευρύνει το πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης πέραν των αρμοδιοτήτων της Ένωσης και δεν δημιουργεί νέες αρμοδιότητες και καθήκοντα για την Ένωση ούτε τροποποιεί τις αρμοδιότητες και τα καθήκοντα όπως ορίζονται στις Συνθήκες (απόφαση της 19ης Νοεμβρίου 2019, TSN και AKT, C-609/17 και C-610/17, EU:C:2019:981, σκέψη 42).

- 86 Εξάλλου, κατά πάγια νομολογία, τα θεμελιώδη δικαιώματα που κατοχυρώνονται στην έννομη τάξη της Ένωσης μπορούν να εφαρμόζονται σε όλες τις καταστάσεις που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης (απόφαση της 19ης Νοεμβρίου 2019, TSN και AKT, C-609/17 και C-610/17, EU:C:2019:981, σκέψη 43 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 87 Εν προκειμένω, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι οι αρχές του Ηνωμένου Βασιλείου παρέσχον στην CG δικαίωμα διαμονής μολοντί αυτή δεν διέθετε επαρκείς πόρους. Όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 82 της παρούσας αποφάσεως, οι αρχές αυτές εφάρμοσαν καθεστώς ευνοϊκότερο, όσον αφορά το δικαίωμα διαμονής, από εκείνο που θεσπίζεται με τις διατάξεις της οδηγίας 2004/38, οπότε η πράξη αυτή δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι συνιστά εφαρμογή της συγκεκριμένης οδηγίας. Αντιθέτως, οι εν λόγω αρχές αναγνώρισαν, κατ' αυτόν τον τρόπο, το δικαίωμα υπηκόου κράτους μέλους να διαμένει ελεύθερα εντός του κράτους μέλους υποδοχής, το οποίο παρέχεται στους πολίτες της Ένωσης βάσει του άρθρου 21, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, χωρίς να κάνουν χρήση των προϋποθέσεων και των περιορισμών του δικαιώματος αυτού που προβλέπει η οδηγία 2004/38.
- 88 Κατά συνέπεια, οσάκις παρέχουν το συγκεκριμένο δικαίωμα υπό περιστάσεις όπως οι επίμαχες στην υπόθεση της κύριας δίκης, οι αρχές του κράτους μέλους υποδοχής εφαρμόζουν τις διατάξεις της Συνθήκης ΛΕΕ σχετικά με την ιδιότητα του πολίτη της Ένωσης, η οποία, όπως υπογραμμίσθηκε στη σκέψη 62 της παρούσας αποφάσεως, τείνει να αποτελέσει τη θεμελιώδη ιδιότητα των υπηκόων των κρατών μελών και, ως εκ τούτου, υποχρεούνται να συμμορφώνονται προς τις διατάξεις του Χάρτη.
- 89 Ειδικότερα, απόκειται στο κράτος μέλος υποδοχής, σύμφωνα με το άρθρο 1 του Χάρτη, να διασφαλίσει ότι ένας πολίτης της Ένωσης, ο οποίος άσκησε το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής εντός των κρατών μελών, έχει δικαίωμα διαμονής βάσει του εθνικού δικαίου και βρίσκεται σε ευάλωτη θέση, δύναται να διαβιώ υπό αξιοπρεπείς συνθήκες.
- 90 Επιπλέον, το άρθρο 7 του Χάρτη αναγνωρίζει το δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής. Το άρθρο αυτό πρέπει να ερμηνεύεται σε συνδυασμό με την υποχρέωση συνεκτιμήσεως, σε όλες τις πράξεις που αφορούν τα παιδιά, του υπέρτερου συμφέροντος του παιδιού, το οποίο αναγνωρίζεται από το άρθρο 24, παράγραφος 2, του Χάρτη [πρβλ. απόφαση της 26ης Μαρτίου 2019, SM (Παιδί που τελεί υπό το αλγερινό σύστημα kafala), C-129/18, EU:C:2019:248, σκέψη 67 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].
- 91 Το κράτος μέλος υποδοχής υποχρεούται να παρέχει στα παιδιά, τα οποία είναι ιδιαιτέρως ευάλωτα, τη δυνατότητα να στεγάζονται υπό αξιοπρεπείς συνθήκες μαζί με τον γονέα ή τους γονείς που τα συντηρούν.
- 92 Εν προκειμένω, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι η CG είναι μητέρα δύο τέκνων μικρής ηλικίας, δεν διαθέτει κανέναν πόρο για τη συντήρηση της ίδιας και των τέκνων της και ζει απομονωμένη καθόσον εγκατέλειψε έναν βίαιο σύντροφο. Σε τέτοια περίπτωση, οι αρμόδιες εθνικές αρχές μπορούν να απορρίψουν αίτηση χορηγήσεως κοινωνικών παροχών, όπως είναι το ενιαίο επίδομα, μόνον αφού ελέγξουν ότι η απόρριψη αυτή δεν εκθέτει τον ενδιαφερόμενο πολίτη και τα συντηρούμενα από αυτόν τέκνα σε συγκεκριμένο και ενεστώτα κίνδυνο προσβολής των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους, όπως αυτά κατοχυρώνονται με τα άρθρα 1, 7 και 24 του Χάρτη. Στο πλαίσιο της εξετάσεως αυτής, οι εν λόγω αρχές μπορούν να λαμβάνουν υπόψη το σύνολο των μέσων κοινωνικής πρόνοιας που προβλέπει το εθνικό δίκαιο και των οποίων μπορούν πράγματι και επί του παρόντος να απολαύουν ο ενδιαφερόμενος πολίτης και τα τέκνα του. Στη διαφορά της κύριας δίκης, απόκειται στο αιτούν δικαστήριο, ειδικότερα, να διακριβώσει

αν η CG και τα τέκνα της μπορούν πράγματι και επί του παρόντος να τύχουν των ενισχύσεων, εκτός του ενιαίου επιδόματος, τις οποίες μνημόνευσαν οι εκπρόσωποι της Κυβερνήσεως του Ηνωμένου Βασιλείου και του Υπουργείου Κοινοτήτων της Βόρειας Ιρλανδίας στις παρατηρήσεις που υπέβαλαν στο Δικαστήριο.

93 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των προεκτεθέντων, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η εξής απάντηση:

- Το άρθρο 24 της οδηγίας 2004/38 έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται σε ρύθμιση κράτους μέλους υποδοχής που αποκλείει από το ευεργέτημα κοινωνικών παροχών τους οικονομικώς ανενεργούς πολίτες της Ένωσης οι οποίοι δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους και στους οποίους το εν λόγω κράτος μέλος παρέσχε δικαίωμα προσωρινής διαμονής, μολονότι διασφαλίζεται η χορήγηση των παροχών αυτών στους υπηκόους του οικείου κράτους μέλους που τελούν στην ίδια κατάσταση.
- Ωστόσο, καθόσον πολίτης της Ένωσης διαμένει νομίμως, βάσει του εθνικού δικαίου, εντός κράτους μέλους διαφορετικού από εκείνο του οποίου έχει την ιθαγένεια, οι αρμόδιες για τη χορήγηση κοινωνικών παροχών εθνικές αρχές οφείλουν να διακρίβωνουν ότι ενδεχόμενη απόρριψη αιτήσεως για τη χορήγηση τέτοιων παροχών βάσει της ρυθμίσεως αυτής δεν εκθέτει τον πολίτη της Ένωσης, καθώς και τα τέκνα που αυτός συντηρεί, σε συγκεκριμένο και ενεστώτα κίνδυνο προσβολής των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους, όπως κατοχυρώνονται με τα άρθρα 1, 7 και 24 του Χάρτη. Σε περίπτωση κατά την οποία ο εν λόγω πολίτης δεν διαθέτει κανέναν πόρο προς κάλυψη των αναγκών του, καθώς και εκείνων των τέκνων του, και είναι απομονωμένος, οι αρχές αυτές πρέπει να βεβαιώνονται ότι, σε περίπτωση απορρίψεως της αιτήσεως για τη χορήγηση κοινωνικών παροχών, ο ίδιος πολίτης δύναται, πάντως, να διαβιώσει μαζί με τα τέκνα του υπό αξιοπρεπείς συνθήκες. Στο πλαίσιο της εξετάσεως αυτής, οι εν λόγω αρχές δύνανται να λαμβάνουν υπόψη το σύνολο των μέσων κοινωνικής πρόνοιας τα οποία προβλέπει το εθνικό δίκαιο και των οποίων μπορούν πράγματι να απολαύουν ο ενδιαφερόμενος πολίτης και τα τέκνα του.

Επί του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος

94 Λαμβανομένης υπόψη της απαντήσεως που δόθηκε στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα, παρέλκει η απάντηση στο δεύτερο ερώτημα.

Επί των δικαστικών εξόδων

95 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφαινεται:

Το άρθρο 24 της οδηγίας 2004/38/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1612/68 και την κατάργηση των οδηγιών 64/221/ΕΟΚ, 68/360/ΕΟΚ, 72/194/ΕΟΚ, 73/148/ΕΟΚ,

75/34/ΕΟΚ, 75/35/ΕΟΚ, 90/364/ΕΟΚ, 90/365/ΕΟΚ και 93/96/ΕΟΚ, έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται σε ρύθμιση κράτους μέλους υποδοχής που αποκλείει από το ευεργέτημα κοινωνικών παροχών τους οικονομικώς ανενεργούς πολίτες της Ένωσης οι οποίοι δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους και στους οποίους το εν λόγω κράτος παρέσχε δικαίωμα προσωρινής διαμονής, μολονότι διασφαλίζεται η χορήγηση των παροχών αυτών στους υπηκόους του οικείου κράτους μέλους που τελούν στην ίδια κατάσταση.

Ωστόσο, καθόσον πολίτης της Ένωσης διαμένει νομίμως, βάσει του εθνικού δικαίου, εντός κράτους μέλους διαφορετικού από εκείνο του οποίου έχει την ιθαγένεια, οι αρμόδιες για τη χορήγηση κοινωνικών παροχών εθνικές αρχές οφείλουν να διακριβώνουν ότι ενδεχόμενη απόρριψη αιτήσεως για τη χορήγηση τέτοιων παροχών βάσει της ρυθμίσεως αυτής δεν εκθέτει τον πολίτη της Ένωσης, καθώς και τα τέκνα που αυτός συντηρεί, σε συγκεκριμένο και ενεστώτα κίνδυνο προσβολής των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους, όπως κατοχυρώνονται με τα άρθρα 1, 7 και 24 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σε περίπτωση κατά την οποία ο εν λόγω πολίτης δεν διαθέτει κανέναν πόρο προς κάλυψη των αναγκών του, καθώς και εκείνων των τέκνων του, και είναι απομονωμένος, οι αρχές αυτές πρέπει να βεβαιώνονται ότι, σε περίπτωση απορρίψεως της αιτήσεως για τη χορήγηση κοινωνικών παροχών, ο ίδιος πολίτης δύναται, πάντως, να διαβιοί μαζί με τα τέκνα του υπό αξιοπρεπείς συνθήκες. Στο πλαίσιο της εξετάσεως αυτής, οι εν λόγω αρχές δύνανται να λαμβάνουν υπόψη το σύνολο των μέσων κοινωνικής πρόνοιας τα οποία προβλέπει το εθνικό δίκαιο και των οποίων μπορούν πράγματι να απολαύουν ο ενδιαφερόμενος πολίτης και τα τέκνα του.

(υπογραφές)